

หัวใจชายหนุ่ม : นวนิยายสะท้อนแนวพระราชดำริ ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

ยุพร แสงทักษิณ *

บทคัดย่อ

เรื่อง หัวใจชายหนุ่ม ของ “รามจิตติ” สะท้อนให้เห็นแนวความคิดสำคัญของ ผู้ทรงพระราชนิพนธ์ว่า การที่คนไทยที่สำเร็จการศึกษาจาก ประเทศยุโรปจะรีบเร่งเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม ไทยให้เป็นวัฒนธรรมตะวันตกโดยมิได้ ใคร่ครวญถึงข้อดีและข้อเสียของ วัฒนธรรมทั้งสองเป็นเรื่องไม่สมควร และมักจะเป็นการกระทำที่ไม่ประสบผลสำเร็จ เพราะ สังคม ไทยและสังคมตะวันตกมีความ แตกต่าง ด้านภูมิหลังทางวัฒนธรรม อยู่หลายประการ การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมในแต่ละสังคม เป็นสิ่งจำเป็นเพื่อความเจริญและเพื่อให้ก้าวทัน โลก แม้กระนั้นการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมไทย ให้มีลักษณะเป็นวัฒนธรรมตะวันตกก็ควร จะเป็นไปในลักษณะของการค่อย ๆ เปลี่ยนแปลงไปทีละเล็กทีละน้อย โดยปรับปรุง วัฒนธรรมตะวันตกนั้นให้มีลักษณะสอดคล้องประสานเข้ากับวัฒนธรรมไทยอย่างเหมาะสมกลม กลืน ไม่ใช่รับเอาแต่วัฒนธรรมตะวันตกเข้ามา แล้วทิ้งวัฒนธรรมไทยโดยสิ้นเชิง

“...คนเราที่ไม่เคยพ้นจากอกพ่อแม่ ก็รู้ -
สึกพอใจอยู่แล้วในการที่อยู่บ้านพ่อแม่ แต่
พอได้เคยออกไปเห็นสิ่งงาม ๆ และคบคนอื่น ๆ
นอกบ้านแล้วคงต้องรู้สึกที่บ้านพ่อแม่เป็นที่คับ-
แคบอึดอัดอยู่บ้าง ทั้งการคุยกับคนแก่หรืออย่าง
พ่อแม่ก็คงไม่ออกรสเท่าคุยกับหนุ่ม ๆ สาว ๆ
จริงไหม” (น.๖-๗ น.๑)

ข้อความข้างต้นนี้แสดงให้เห็นถึงการให้
คุณค่าแก่ความแปลกใหม่หลังจากที่บุคคลได้
ประสบกับความเก่าแก่จำเจซ้ำซาก และยิ่งกว่า
นั้นยังสามารถสื่อความหมายลึกซึ้งไปถึงการมอง
สังคมเก่าในสายตาของคนไทยรุ่นใหม่ โดย
เฉพาะผู้ที่ได้มีโอกาสไปศึกษาวิชาการใน
ประเทศยุโรปอีกด้วย ผู้ที่เคยอ่านนวนิยายเรื่อง

* ยุพร แสงทักษิณ

อ.บ., อ.ม. (ภาษาไทย) จุฬาฯ
อาจารย์ภาควิชาวรรณคดี คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

หัวใจชายหนุ่ม^๑ ของ “รวมอดีต” ซึ่งเป็นนามปากกาในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ย่อมจะเข้าใจความหมายของข้อความข้อความนี้ได้อย่างชัดเจน โดยการศึกษาค้นคว้าและพฤติกรรมของประพันธ์ ซึ่งเป็นตัวละครเอกในเรื่อง

หัวใจชายหนุ่ม เป็นเรื่องที่ทรงพระราชนิพนธ์ขึ้นในปี พ.ศ. ๒๔๖๔ เพื่อพระราชทานลงพิมพ์ในหนังสือดุสิตสมิต ขณะที่พระชนมายุ ๔๑ พรรษา ทรงพระราชนิพนธ์โดยใช้รูปแบบของจดหมาย เป็นจดหมายจากฝ่ายเดียว ไม่มีจดหมายตอบ รวมทั้งสิ้น ๑๘ ฉบับ นับระยะเวลาในจดหมาย ๑ ปี ๗ เดือน แม้จะใช้รูปแบบของจดหมาย แต่ที่คั่นและพฤติกรรมของประพันธ์ ชายหนุ่มผู้เขียนจดหมายจะปรากฏเป็นเค้าโครงของเหตุการณ์ในช่วงระยะเวลาหนึ่งอย่างต่อเนื่อง คือ เมื่อประพันธ์สำเร็จการศึกษาจากประเทศอังกฤษแล้วก็เดินทางกลับประเทศไทย ขณะที่อยู่ในเรือประพันธ์ก็เริ่มเขียนจดหมายถึงเพื่อนที่ยังศึกษาอยู่ในประเทศอังกฤษ แม้เมื่อเดินทางถึงประเทศไทยแล้วประพันธ์ก็ยังคงเขียนจดหมายถึงเพื่อนผู้อื่นอีก เขาได้เขียนเล่าถึงสภาพสังคมไทย วัฒนธรรม

ประเพณี การทำงาน ฯลฯ ตามสายตาและความรู้สึกของตน ประพันธ์เล่าว่าบิดาได้หาหญิงสาวที่จะเป็นคู่ครองไว้ให้แล้ว แต่ประพันธ์ไม่สนใจเธอ ต่อมาเขาได้พบหญิงสาวที่ถูกต้องใจและได้แต่งงานกัน แต่ชีวิตแต่งงานของประพันธ์ก็ล้มเหลวในระยะเวลาอันสั้น (๖ เดือน) ในจดหมายฉบับสุดท้าย คือ ฉบับที่ ๑๘ ประพันธ์เล่าว่าได้พบหญิงสาวคนใหม่ซึ่งคาดว่าจะเป็นผู้รักที่ยั่งยืน

เนื้อหาในจดหมายฉบับที่ ๑ ถึงฉบับที่ ๔ ประพันธ์เล่าถึงความรู้สึกที่ต้องจากเมืองอังกฤษและเล่าถึงสภาพสังคมไทยที่ได้พบ ตั้งแต่ตอนท้ายของจดหมายฉบับที่ ๕ ถึง ฉบับที่ ๑๘ เนื้อหาส่วนใหญ่จะกล่าวถึงความสัมพันธ์และชีวิตแต่งงานของประพันธ์และอุไร มีแทรกเรื่องชีวิตการทำงานและสังคมบ้าง ตอนจบของจดหมายฉบับที่ ๑๘ ผู้อ่านจะสามารถสรุปแนวคิดของเรื่องได้อย่างชัดเจน

เรื่อง หัวใจชายหนุ่ม คงจะไม่เป็นที่น่าประทับใจหรือน่าสนใจนักถ้าเรื่องนี้เป็นเพียงการเสนอความคิดและจิตใจของชายหนุ่มในด้านที่เกี่ยวกับความรักและความล้มเหลวในการแต่งงานเท่านั้น แต่แนวคิดสำคัญและสาระที่

^๑ “โบตัน” ได้รับอิทธิพลจากพระราชนิพนธ์เรื่อง^๑ ในการเขียนนวนิยายเรื่อง จดหมายจากเมืองไทย ซึ่งได้รับรางวัลนวนิยายยอดเยี่ยมประจำปี พ.ศ. ๒๕๑๒ ขององค์การ ส.ป.อ. ดังจะสังเกตเปรียบเทียบได้นับตั้งแต่กลวิธีการสร้างบทนำเรื่อง โครงเรื่อง การดำเนินเรื่องที่เกิดจากจดหมายแต่เพียงฝ่ายเดียวโดยไม่มีจดหมายตอบ แม้กระทั่งกลวิธีการลงท้ายจดหมายที่บ่งถึงอารมณ์ของผู้เขียนในขณะนั้น

ผู้อ่านได้จากเรื่องนี้มีลึกซึ้งมากกว่าที่กล่าวมาแล้ว ทั้งนี้ด้วยการพินิจพิเคราะห์รายละเอียดในจดหมายแต่ละฉบับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งฉบับที่ ๑ ซึ่งเป็นฉบับที่พื้นฐานไปสู่ความเข้าใจแนวคิดสำคัญของเรื่องได้อย่างแจ่มชัดที่สุด จดหมายฉบับที่ ๑ ได้สะท้อนให้เห็นอารมณ์และความรู้สึกของประพันธ์ที่เพิ่งจากเมืองอังกฤษมาใหม่ ๆ และรู้ว่าต้องมาอยู่เมืองไทยท่ามกลางผู้คนที่เขาเห็นว่า “อันศิริไลซ์” (น. ๘ จ. ๑) ดังที่ประพันธ์ได้เล่าว่า “เดินห่างออกมาจากที่ดินที่เคยได้รับความสุข แลดูไปข้างหน้าก็หวังได้แต่จะได้รับความคับแค้นและอึดอัดใจ” (น. ๖ จ. ๑) ประพันธ์เล่าเปรียบเทียบต่อไปอีกว่า “การรักเมืองไทยเปรียบเทียบกับเหมือนรักพ่อแม่ แต่การรักเมืองอังกฤษเหมือนรักเมีย” (น. ๖ จ. ๑) ความคิดของประพันธ์ที่มีต่อประเทศอังกฤษและประเทศไทยกระจ่างชัดยิ่งขึ้นเมื่อประพันธ์เปรียบว่า “คนเราที่ไม่เคยห่างจากอกพ่อแม่ ก็รู้สึกพอใจอยู่แล้ว ในการที่อยู่บ้านพ่อแม่ แต่พอได้เคยออกไปเห็นสิ่งงาม ๆ และพบคนอื่น ๆ นอกบ้าน แล้วคงต้องรู้สึกว่าบ้านพ่อแม่เป็นที่คับแค้นอึดอัดอยู่บ้าง ทั้งการคุยกับคนแก่ครี้อย่างพ่อแม่ก็คงไม่ออกกรสเท่าคุยกับหนุ่ม ๆ สาว ๆ จริงไหม” (น. ๗ จ. ๑)

จะเห็นได้ว่าความรู้สึกชื่นชมประเทศอังกฤษนั้นเป็นไปในลักษณะที่เหมือนชายหนุ่ม

รักผู้หญิง ซึ่งมักจะเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วหรือหว และประทับใจ ด้วยเหตุนี้เมื่อตอนจากมาประพันธ์จึงอาลัยอาวรณ์ประเทศอังกฤษอย่างมาก ประพันธ์มองสังคมไทยด้วยสายตาที่เป็นไปในทางลบเป็นส่วนใหญ่ แม้กระทั่งบิดามารดาของตน ประพันธ์ก็ยังกล่าวว่า “พี่น้องของท่านไม่ใช่ ‘ศิริไลซ์’ จริงจังดอกนะเพื่อน” (น. ๘ จ. ๑)

ในจดหมายฉบับต่อ ๆ มา คือฉบับที่ ๒-๔ ประพันธ์ยังแสดงความรู้สึกขัดแย้งต่อสภาพสังคมไทยมากยิ่งขึ้น เขาได้แสดงความไม่พอใจเกี่ยวกับขนบประเพณีของบรรพบุรุษของตนเอง เช่น เรื่องการทำบุญไหว้เจ้าเช่นผีต่าง ๆ บิดาถึงกับโต้ตอบว่า “เมื่อลูกไม่รู้จักความกตัญญูต่อบุ่ยาตาทวดก็ตามเถิด แต่จะมาบังคับให้พ้องความกตัญญูด้วยไม่ได้” (น. ๑๒ จ. ๒) เขาไม่พอใจสภาพแวดล้อมของที่อยู่อาศัย เช่น เมื่อไปถึงบ้านประพันธ์บ่นว่า “เหม็นกลิ่นห่านพิลึก” (น. ๑๕ จ. ๓) จนบิดาต้องโต้กลับมามาว่า “อ้ายโรงเลี้ยงห่านมันก็เคยอยู่ข้างบ้านเรามาแล้ว ไม่เคยได้ยินลูกบ่นว่าเหม็นเลย นี่ไปชุบตัวมาจากเมืองนอก จมูกจึงกลายเป็นฝรั่งไป” (น. ๑๖ จ. ๓) ประพันธ์ไม่พอใจเรื่องฐานันดรศักดิ์ เช่น การที่น้องสาวของตนไปแต่งงานกับหม่อมเจ้า เขาจึงต้องไป “เฝ้า” ท่านชาย ทั้ง ๆ ที่เขาและท่านชายเคย

เป็นเพื่อนนักเรียนกันที่อังกฤษ ประพันธ์บอกว่า “อยู่ที่เมืองนอกท่านชายเป็นคนเรา ๆ นี้เอง แต่กลับเข้ามาเมืองไทยเป็นตัวแมลงอะไรบ้างพิลึก” (น. ๑๖ จ. ๓) หรือในการเข้าทำงาน ประพันธ์ก็ไม่เข้าใจว่าเหตุใดตนจึงต้องปฏิบัติตามแบบโบราณในกรณีนี้ “เราได้อุส่าห์ออกไปหาวิชาถึงเมืองนอก แล้วกลับมาถึงบ้านก็ต้องมาเดินทักยกรั่วเท่า ๆ กับคนที่ไม่ได้ไปเมืองนอกเสียเลยนั่นเอง” (น. ๑๙ จ. ๔) หรือการที่ไม่พอใจประเพณีการคลุมถุงชน เช่น “ฉันเป็นคนที่ได้ไปเรียนมาจากยุโรปแล้ว จะแต่งงานอย่างที่เราเรียกว่าคลุมถุงชนไม่ได้เลย” (น. ๒๑ จ. ๔)

จากจดหมายฉบับที่ ๑-๔ จะเห็นว่าความรู้สึกขัดแย้งและอึดอัดใจ เมื่อต้องกลับมาพบสภาพต่าง ๆ ในเมืองไทย ไม่มีโอกาสได้พบสิ่งที่ตนจะเรียกได้ว่า “ศิวิไลซ์” ทำให้ประพันธ์คิดถึงประเทศอังกฤษยิ่งนัก ดังนั้นจึงไม่เป็นที่น่าประหลาดใจแต่อย่างใดเมื่อประพันธ์ได้พบ อุไร หญิงสาวซึ่งเป็น “ผู้หญิงอย่างสมัยใหม่แท้ ไม่หคหู้กั้วผู้ชาย และเชื่อว่าหล่อนได้หัดเต็นร่าแล้วด้วย” (น. ๒๖ จ. ๕) ประพันธ์ถึงกับกล่าวว่า “ถ้าใครรู้จักผู้หญิงอย่างเช่นแม่อุไรนี้แล้ว จะทำให้ฉันค่อยคลายความคิดถึงเมืองอังกฤษได้ และจะทำให้ชีวิตเป็นของน่าดำรงอยู่อีกด้วย” (น. ๒๗ จ. ๕)

อุไรมีบิดามารดาที่ประพันธ์เห็นว่า “ศิวิไลซ์” เพราะปล่อยให้บุตรสาวคบหาผู้ชายได้

อย่างเสรี จึงจะเห็นจากการที่ประพันธ์เล่าถึงอุไรว่า “หล่อนเป็นผู้ที่มีชายคอมมานานแล้ว” (น. ๒๗ จ. ๕) หรือ “หล่อนยอมให้ฉันพาเธอเที่ยวทุกคืน, และเต็นร่าด้วยกัน, “กินสัปเปอร์” ด้วยกันทุกคืน” (น. ๓๐ จ. ๖) ด้วยเหตุนี้ประพันธ์จึงคิดว่าชีวิตในระยาะนี้เริ่มมีความหมาย กล่าวได้ว่า อุไรคือตัวแทนหรือสัญลักษณ์ของวัฒนธรรมตะวันตกซึ่งประพันธ์ปรารถนาที่จะได้พบในเมืองไทย ถ้าย้อนกลับไปดูในจดหมายฉบับที่ ๑ จะพบว่าตอนหนึ่งประพันธ์ได้เปรียบเทียบ “รักประเทศอังกฤษว่าเหมือนรักเมีย” (น. ๖ จ. ๑) ในเวลาต่อมาอุไรก็ได้เป็นภรรยาของประพันธ์ ผู้อ่านจึงเห็นพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ อย่างชัดเจนในการที่ทรงสื่อความหมายโดยใช้สัญลักษณ์ดังกล่าว ดังนั้นจึงเป็นไปได้ที่จะกล่าวว่าความสัมพันธ์และชีวิตการแต่งงานของประพันธ์และอุไรย่อมเป็นสัญลักษณ์ของแนวคิดในเรื่องหัวใจชายหนุ่ม ด้วย ซึ่งถ้าพิจารณาจากเนื้อเรื่องที่ดำเนินต่อมา ก็จะเห็นว่าแสดงความหมายที่เด่นชัดยิ่งขึ้นทุกที

เมื่อกล่าวได้ว่าอุไรเป็นสัญลักษณ์ของวัฒนธรรมตะวันตก ซึ่งในที่นี้หมายความครอบคลุมไปถึงความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียม ประเพณี การเมือง การปกครอง ฯลฯ ด้วย ประพันธ์ก็ย่อมเป็นสัญลักษณ์ของคนไทยที่ได้มีโอกาสไปศึกษาต่างประเทศ แล้วเกิดความ

ประทับใจใจลี้ไคลวัฒนธรรมของประเทศตั้ง
กล่าว จึงไม่พอใจสภาพสังคมไทย ถึงกับ
ปรารถนาให้สังคมไทยมีลักษณะเช่นเดียวกับ
สังคมที่ตนชื่นชม เพราะคิดว่าเป็นการนำ
ประเทศไปสู่ความ “ศิวิไลซ์” โดยไม่ได้
พิจารณาถึงความแตกต่างกันทางภูมิหลังของ
สังคมทั้งสอง ไม่ว่าในด้านภูมิประเทศ ขนบ-
ธรรมเนียมประเพณี และอื่น ๆ

จากสิ่งแวดล้อม สภาพจิตใจและพื้นฐาน
ความคิดในระยะแรก ๆ ที่เพิ่งกลับจากประเทศ
อังกฤษ ทำให้ความสัมพันธ์ของยุโรปและประ-
พันธ์เป็นไปอย่างรวดเร็วเกินคาดและเกินงาม
จนต้องจัดพิธีแต่งงานกันโดยด่วน แม้ว่าบิดา
ของประพันธ์จะไม่เต็มใจก็ตาม จากความ
สัมพันธ์อันผิวเผินซึ่งเป็นรากฐานที่ไม่มั่นคง
นี้เองมีส่วนสำคัญทำให้ชีวิตการแต่งงานของทั้ง
สองต้องล้มเหลวในที่สุด ซึ่งในกรณีนี้อาจคิด
ได้ในระดับสัญลักษณ์ว่า แสดงให้เห็นถึงความ
ไม่สำเร็จที่คนในสังคมไทยจะยอมรับทุกสิ่งทุก
อย่างที่เป็นวัฒนธรรมของต่างประเทศอย่าง
บุ่มบ่ามโดยปราศจากการใคร่ครวญตรึกตรอง
และพิจารณาถึงส่วนที่สูญเสียอย่างรอบคอบ
เสียก่อน

ในความเป็นจริง การเปลี่ยนแปลงด้าน
วัฒนธรรมในแต่ละสังคมย่อมเป็นสิ่งจำเป็น
เพื่อความเจริญและก้าวหน้าโลก แต่มีใช้อย่าง

ฉาบฉวยและฉับพลัน หากควรเป็นไปใน
ลักษณะค่อยเป็นค่อยไป และสอดคล้องกับ
วัฒนธรรมเก่าได้อย่างเหมาะสม เกี่ยวกับความ
คิดนี้ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ ได้
ทรงใส่ตัวละครตัวหนึ่งให้เข้ามามีบทบาทใน
จดหมายฉบับสุดท้ายให้แก่ *สมานศรี* ซึ่งเป็น
หญิงสาวที่ประพันธ์พบหลังจากที่หย่าขาดจาก
อุไรแล้ว ประพันธ์พอใจสมานศรีและมั่นใจว่า
เธอจะเป็นคู่ชีวิตที่ยั่งยืนในอนาคต นอกจากนี้
บิดาของสมานศรีกับบิดาของประพันธ์ก็สนิท
สนมกันมาก ดังนั้นการแต่งงานระหว่าง
ประพันธ์และสมานศรีจึงน่าจะมีพื้นฐานที่มั่นคง
กว่าการแต่งงานครั้งก่อน เพราะเกิดจากความ
รักของกลุ่มแต่งงานและความพอใจของผู้ใหญ่ทั้ง
สองฝ่าย ซึ่งถือได้ว่ามีลักษณะร่วมกันทาง
ความคิดระหว่างคนรุ่นใหม่และคนรุ่นเก่า ใน
ที่นี้จึงกล่าวได้ว่าสมานศรีเป็นสัญลักษณ์ของ
วัฒนธรรมที่เกิดจากการประสานกัน ระหว่าง
วัฒนธรรมแบบใหม่และวัฒนธรรมแบบเก่า
นั่นเอง ชื่อสมานศรีก็ได้แสดงความหมายโดย
นัยดังกล่าวอย่างชัดเจนอยู่แล้ว

เป็นที่น่าสังเกตว่าตัวละครหญิงทั้งสาม
ในเรื่อง หัวใจชายหนุ่ม เป็นสัญลักษณ์ของ
วัฒนธรรมสามประเภทตามลำดับ คือ

ฮันชูหยิน หญิงสาวที่บิดาของประพันธ์
จัดหาไว้ให้เป็นคู่ครอง แต่ประพันธ์ไม่ได้รัก

และปฏิเสธที่จะต้องแต่งงานโดยวิธีคลุมถุงชน เป็นสัญลักษณ์ของวัฒนธรรมไทยอันเป็น วัฒนธรรมแบบเก่า

อุไร หญิงสาวที่ประพันธ์พึงใจเพราะมี บุคลิกลักษณะของสตรีตะวันตก แต่บิดาของ ประพันธ์ไม่เต็มใจให้แต่งงานกันนั้น เป็น สัญลักษณ์ของ วัฒนธรรมตะวันตกซึ่งเป็น วัฒนธรรมแบบใหม่

สมานศรี หญิงสาวซึ่งประพันธ์แน่ใจว่า จะเป็นคู่ชีวิตที่ยั่งยืนได้เพราะต่างก็ต้องใจกัน และผู้ใหญ่ของทั้งสองฝ่ายก็ชอบกันนั้น เป็น สัญลักษณ์ของวัฒนธรรมแบบใหม่และแบบเก่า ที่ประสานเข้าด้วยกันอย่างเหมาะสม

จากการที่ทรงกำหนดให้เรื่อง หัวใจชาย หนุ่ม จบลงด้วยการตัดสินใจของประพันธ์ที่จะ แต่งงานกับสมานศรียอมยื้อย้านพระราชดำริที่ แฝงอยู่อย่างเด่นชัด เพียงแต่ไม่ได้ทรงสื่อ พระราชดำรินั้นออกมาโดยตรง แต่สื่อในรูป ของสัญลักษณ์ดังกล่าวมาแล้ว

ข้อควรคำนึงที่สำคัญ คือ เรามีโอกาสกล่าว ได้ว่าประพันธ์เป็นตัวแทนแสดงพระราชดำริ ทั้งปวงในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้า ฯ เพราะทัศนะบางประการของประพันธ์มิใช่พระ- ราชดำริเสมอไป ทัศนะต่างของประพันธ์น่าจะ เกิดจากทรงรวบรวมทัศนะของผู้ที่ได้ไปศึกษา ต่อต่างประเทศในยุคนั้น (รวมทั้งพระองค์ด้วย) แล้วทรงนำมาถ่ายทอดโดยส่งผ่านมาทางประ-

พันธ์ ในกรณีนี้ผู้อ่านย่อมแยกได้ว่าทัศนะใด เป็นของประพันธ์ ทัศนะใดเป็นพระราชดำริ โดยพิจารณาจากน้ำเสียงและพฤติกรรมของ ประพันธ์ จะเห็นว่าทัศนะต่างๆ ของประพันธ์ ซึ่งยังอยู่ในวัยหนุ่มฉกรรจ์และเพิ่งสำเร็จการ ศึกษาจากประเทศอังกฤษนั้น เป็นทัศนะของ คนหนุ่มที่ขาดประสบการณ์ ไม่สุ่มุ่เท่าที่ควร ประพันธ์จึงมีทัศนะที่ฉาบฉวยต่อสังคมและ วัฒนธรรมไทย ซึ่งแสดงให้เห็นว่าประพันธ์ ยังไม่เข้าใจสังคมไทยได้ดีเท่าที่ควร ในขณะที่ เดียวกันการไปศึกษาต่างประเทศของประพันธ์ ก็ไม่ได้เป็นเครื่องพิสูจน์เสมอไปว่า ประพันธ์ ได้เข้าถึงวัฒนธรรมต่างประเทศอย่างจริงจัง ทำให้ตีความวัฒนธรรมบางอย่างผิดไป เช่น เรื่องการเต้นรำ โดยแท้จริงประพันธ์อาจเข้าใจ ว่าเหตุใดประชาชนในประเทศตะวันตกจึงนิยม เต้นรำ แต่ประพันธ์ก็ยังจ้องมองการเต้นรำ ไปในอีกมิติหนึ่ง คือ “แต่พูดกันจริง ๆ นะ อัยการเต้นรำนะมันก็ไม่สำคัญนักดอก : มัน สำคัญเรื่องที่จะไม่ได้กอดผู้หญิงนั่นแหละ ถ้า ไม่มีการเต้นรำกันบ้าง เราจะวิ่งไปกอดเขาข้อ ๆ ใครเขาจะยอม” (น. ๗ จ. ๑) เป็นต้น แต่ ทัศนะบางประการของประพันธ์ก็กล่าวได้ว่าคือ พระราชดำรินั่นเอง เช่น ทรงให้ประพันธ์แสดง ทัศนะเกี่ยวกับเรื่องประเพณีคลุมถุงชน การ แต่งกายของสตรี (การไว้ผมยาวและนุ่งผ้าซิ่น)

การแต่งงานกับสตรีต่างชาติ การมีภรรยาหลายคนในเวลาเดียวกัน เป็นต้น ผู้อ่านที่สามารถจับได้ว่าทัศนคติเป็นของประพันธ์และทัศนคติเป็นพระราชดำริ ย่อมสามารถเข้าใจแนวคิดสำคัญของเรื่องได้

สิ่งที่น่าสังเกตอีกประการหนึ่ง คือ ประพันธ์มีพัฒนาการทางทัศนคติและบุคลิกมาโดยตลอด จะเห็นว่าบุคลิกของประพันธ์ในจดหมายฉบับแรก ๆ จะต่างกับในจดหมายฉบับหลัง ๆ ความรู้สึกที่รุ่มร้อนรุนแรงจะค่อย ๆ เปลี่ยนไป ที่เห็นได้ชัดเจนนที่สุด คือ ทัศนคติเกี่ยวกับการให้เสรีภาพแก่สตรีในระยะหลัง ๆ ประพันธ์เห็นว่า “ในสมัยนี้บิดามารดาปล่อยให้ผู้หญิงฟรีมากขึ้น แต่ผู้หญิงยังไม่รู้จักค่าแท้จริงแห่งเสรีภาพ จึงใช้เสรีภาพในทางที่ผิดจนเสียตัวเสียชื่อ” (น. ๘๑-๘๒ จ. ๑๖) ทั้ง ๆ ที่ในตอนแรกประพันธ์เคยชื่นชมผู้หญิงที่ประพฤติตนเป็นผู้หญิงสมัยใหม่เช่นอะไรมาก่อน จะเห็นว่า วิสัย ประสพการณ์และความเป็นไทยที่มีอยู่ในสายเลือดทำให้ประพันธ์สามารถปรับตัวอยู่ในสังคมไทยได้อย่างมีความสุขมากยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะในด้านการวางตนในสังคม การปฏิบัติหน้าที่การงานหรือการเข้าเป็นเสือบ่า เป็นต้น แสดงว่าประพันธ์รู้จักอนุรักษวัฒนธรรมไทยที่ดั้งเดิมและรู้จักเลือก

รับวัฒนธรรมตะวันตกบางประการมาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้สังคมไทยเจริญก้าวหน้า โดยยังคงเอกลักษณ์แห่งความเป็นไทยไว้ด้วย

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ ได้เคยทรงพระราชนิพนธ์ค่านำไว้ในหนังสือเรื่อง เที้ยวเมืองพระร่วง มีข้อความบางตอนน่าสนใจและแสดงให้เห็นพระราชดำริที่สอดคล้องกับแนวคิดสำคัญในเรื่อง หัวใจชายหนุ่ม อย่างชัดเจน ดังนี้

“หวังใจว่าหนังสือเล่มนี้จะมีผลอย่างอื่นบ้าง คือ ประการหนึ่งบางที่จะทำให้คนไทยรู้สึกขึ้นมาบ้างว่า ชาติไทยเราไม่ใช่ชาติใหม่ และไม่ใช่ชาติที่เป็นคนป่า หรือที่เรียกตามภาษาอังกฤษว่า “อินซิวไลซ์” ชาติไทยเราได้จำเจริญรุ่งเรืองมามากแล้ว เพราะฉะนั้นควรที่จะรู้สึกละเอียดแก่ใจว่า ในกาลปัจจุบันนี้ถือว่าแต่จะสู้ผู้อื่นแม้แต่จะสู้ คนที่เป็นต้นโคตรของเราเองก็ไม่ได้.....คนไทยสมัยนี้มีแต่จะรื้อจะถอนของเก่าหรือทิ้งให้โตรม เพราะมัวหลงนิยมในของใหม่ไปตามแบบของชาวต่างประเทศ ไม่รู้จักเลือกสรรว่าสิ่งไรจะเหมาะสมจะควรใช้ในเมืองเรา สักแต่เขาใช้ก็ใช้บ้าง มีแต่ตามอย่างไปประจุกทหารกษัตริย์”^๒

^๒ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว “พระราชนิพนธ์ค่านำ” เที้ยวเมืองพระร่วง (พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ ม.ล. ช่าง สนิทวงศ์ ณ เมรุวัดเทพศิรินทราวาส วันที่ ๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๒๐) หน้า ๓

อนึ่ง แม้พระองค์จะเสด็จไปทรงศึกษาใน
ต่างประเทศตั้งแต่ทรงพระเยาว์ (พระชนมายุ
เพียง ๑๓ พรรษา) แต่วัฒนธรรมตะวันตกก็
มีอาจครอบงำให้พระองค์ทรงล้มความเป็นไทย
ไปได้สมดังพระราชปณิธานอันแรงกล้าที่ปรากฏ
อย่างชัดเจนในพระราชดำรัส ณ สถานทูตไทย
ในอังกฤษ ในงานเลี้ยงฉลองที่ได้ทรงรับพระ
มหากุณารัตนคุณโปรดกเกล้า ๆ สถาปนาให้ทรง
ดำรงตำแหน่งสยามมกุฎราชกุมาร (พระชนมายุ
๑๔ พรรษา) ซึ่ง *Uisudhi Krairish* ได้เล่า
ไว้ว่า

*The late King Rama VI, in
His student days, made a memo-
rable speech at the Siamese Le-
gation here on the occasion of
His elevation to the rank of Crown
Prince of Siam, in which He*

*said, among other things, that
He "would return to Siam more
Siamese than when He left it"*^๘

ฯพณฯ ม.ล. บীন มาลากุล ได้เล่าพระ
ราชดำรัสดังกล่าวไว้เป็นกลอนว่า

“พระมหาธีรราชประกาศไว้
ที่อังกฤษสมัยทรงศึกษา
ว่าเมื่อใดได้เสด็จกลับพารา
จะเป็นไทยยิ่งกว่าเมื่อมาเรียน”

พระราชปณิธานดังกล่าวย่อมเป็นที่
ประจักษ์แก่บรรดาพสกนิกรชาวไทยโดยทั่วไป
ว่าทรงยึดมั่นและปฏิบัติมาโดยตลอดพระชนม์-
ชีพ ซึ่งกล่าวได้ว่ามีส่วนสำคัญยิ่งในการดำรง
ไว้ซึ่งความเป็นไทยของประเทศมาจนตราบเท่า
ทุกวันนี้

King Rama VI's Novel : *Huajai Chaai Num* (Young Man's Heart)

by *Yuporn Saengtaksin*

Abstract

Through the story of the hero in *Huajai Chaai Num* (Young Man's Heart); King Rama VI gave his opinion about western and Thai cultures. Having got his schooling abroad, the hero of the story, a young Thai man, accepts western ideas and ways of living. The king expresses the idea that a young Thai man, educated abroad like the hero; may feel inclined to change the Thai ways of living to fit the western world. Since Thai culture differs widely from the western one, any change is hard to accept. Although certain changes are necessary to keep up with the world, the king points out that the change must be wisely and carefully made little by little in the form of a blend rather than an abrupt change.

^๘ “Seven Years,” (editorial) *Samaggi Sara*, Vol. 5, No. 2 (April, 1927)